

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Devlet koruması altında yetişen gençlerin 18 yaşını tamamladıktan sonra kurumsal bakımın dışına çıkmasıyla başlayan dönem; barınma ve güvenlik güvencesinin yitilmesiyle birlikte; sürdürülebilir istihdam potansiyelinden kopuş, sosyal ağ yoksunluğu ve toplumsal uyum güçlükleri biçiminde kendini gösteren çok katmanlı bir kırılma tablosuna zemin hazırlamaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu'nun Ağustos 2025'te yayımladığı 2024 yılı verilerine göre güvenlik birimlerine sadece 1 yıl içinde gelen veya getirilen çocukların karıştığı olay sayısı 612.651'e ulaşmış; bu çocukların 202.785'i suça sürüklenen çocuk statüsünde işlem görmüştür. Söz konusu çocuklar arasında devlet koruması altında olanların payı ise sistematik biçimde izlenmemektedir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 1988'den 2021'e dek 55.862 genci kamu kurumlarında istihdam etmiş; 81 ilde Bakım Sonrası İzleme ve Rehberlik Birimleri kurulmuş; eğitime devam eden gençlere yönelik koruma kararı uzatımı ve barınma destekleri hayata geçirilmiştir. Ancak İstanbul Milletvekili Elif Esen'in Adalet Bakanlığı'na yönelttiği 7/36438 Esas Nolu Soru Önergisi'ne Bakanlık'tan alınan yanıt, mevcut tablonun kritik bir boyutunu gözler önüne sermiştir: 2020-2024 dönemine ilişkin soruların büyük bölümüne somut veri sunulmamış; suça sürüklenmeye dair sistematik bir kayıt ve izleme mekanizmasının varlığı ortaya konulamamıştır.

Nisan 2026'da TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilen Sosyal Hizmetler Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, kamu istihdamında başvuru süresini beş yıla çıkarmış, atama sıklığını artırmış ve özel sektör istihdamı için Hazine prim desteği öngörmüştür. Bununla birlikte, bu düzenleme kendi içinde çözüme kavuşturmadığı çelişkiler barındırmaktadır: İstihdam hakkı için öngörülen beş yıllık bakım süresi şartı, sisteme 13-14 yaşından sonra dahil olan gençleri —eğitime devam etmedikleri sürece— bu haktan fiilen dışlamaktadır. 14 yaşından itibaren 90 günden fazla izinsiz ayrılmış olan gençlerin istihdam hakkını kaybetmesi ise travma ve uyumsuzluğun bir belirtisi olan kaçma davranışını gencin aleyhine çeviren bir hüküm olarak değerlendirilmektedir. Sahada çalışan sivil toplum kuruluşları, kanun teklifi hazırlanırken görüşlerinin alınmadığını kamuoyuyla paylaşmış; yeni düzenlemenin en dezavantajlı gençleri koruma kapsamı dışında bıraktığını belgelemiştir.

Anayasa'nın 61. maddesi devlete, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alma ve gerekli kurumları kurma yükümlülüğünü yüklemektedir. Bu yükümlülüğün 18 yaşın doldurulmasıyla birlikte kendiliğinden sona erip ermediği; Anayasa'nın 2. maddesindeki sosyal devlet ilkesi, 10. maddesindeki pozitif ayrımcılık güvencesi ve Türkiye'nin

taraf olduğu BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 20. maddesi çerçevesinde ciddi biçimde tartışılmalıdır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadında da devletin bakım yükümlülüğünü üstlendiği bireylere karşı artırılmış pozitif yükümlülük taşıdığı kabul edilmektedir. Ne var ki Türk hukukunda bu soruya doğrudan yanıt veren bir içtihat henüz oluşmamış olup söz konusu boşluğun kapatılması, yalnızca bir mevzuat tekniği meselesi değil, temel bir devlet-birey ilişkisi sorusudur.

Bu nedenle; devlet koruması altında yetişen ve 18 yaşından sonra sistemi terk eden gençlerin barınma, istihdam ve sosyal uyum alanlarındaki gerçek durumunu bütüncül verilerle ortaya koymak, mevcut mevzuatın uygulamadaki boşluklarını saptamak, Bakım Sonrası İzleme ve Rehberlik Birimleri'nin personel kapasitesi ile etkinliğini değerlendirmek, yeni düzenlemenin dezavantajlı gençler üzerindeki dışlayıcı etkilerini ölçmek ve uluslararası iyi uygulama örnekleriyle karşılaştırmalı bir politika analizi yapmak amacıyla Anayasa'nın 98'inci, TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasını arz ve teklif ederiz. 12.05.2026

Ekin ESEN
İstanbul Milletvekili

Mehmet Emin EKMEN
Mersin Milletvekili
Grup Başkanı

GEREKÇE

Devlet koruması altında yetişen çocuklar, 18 yaşını doldurdıklarında kamusal bakım sisteminden ayrılarak kendi ayakları üstünde durmak ve yaşamlarını kendi imkânlarıyla sürdürmek durumunda kalmaktadır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı verilerine göre, ülkemizde her yıl binlerce genç koruma altından ayrılarak bağımsız hayata adım atmaktadır.

Ancak bu geçiş, sosyal devlet ilkesinin gerektirdiği ve gencin yeni hayatında güvenliğini sağlayacak, koruyucu ve destekleyici mekanizmalar açısından ciddi yapısal eksiklikler barındırmaktadır. Bu gençlerin önemli bir bölümünün düzenli gelire, güvenli barınma koşullarına ve sürdürülebilir sosyal destek ağlarına erişimde güçlük yaşadığı bilinmektedir.

Çeşitli saha araştırmaları ve sivil toplum raporları; koruma sonrası süreçte gençler arasında işsizlik oranlarının genel genç nüfusa kıyasla daha yüksek seyrettiğini, eğitimde kalma oranlarının düştüğünü ve barınma güvencesizliğinin yaygın olduğunu ortaya koymaktadır.

Ebeveyn yoksunluğu, kurum bakımı kaynaklı bağlanma sorunları ile tam hazır olmadan bağımsız hayata ani geçiş baskısının bir araya geldiği bu dönem, gençlerin iş yeri ilişkilerini, kiracı-ev sahibi dinamiklerini ve yardım talep etme kapasitelerini doğrudan etkileyen özgün bir kırılma profili oluşturmaktadır.

Öte yandan, mevcut sistemde sağlanan kamu istihdam hakkı ve sosyal destek mekanizmaları önemli olmakla birlikte, bu haklara erişimde yaşanan gecikmeler, uygulamadaki farklılıklar ve destek süresinin sınırlı olması, gençlerin toplumsal uyumunda yetersiz kalabilmekte, destek mekanizmaları yetersiz kalmaktadır. Özellikle 18 yaş itibarıyla kurumsal bakımın ani şekilde sona ermesi, toplumsal risklerin her anlamda arttığı son yıllarda gençleri hazırlıksız biçimde yüksek riskli bir yaşam evresine sürüklemektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre genç işsizlik oranları 15-24 yaş grubunda %15,3 seviyesinde seyrettiği bir ortamda, aile desteğinden yoksun bireylerin iş gücü piyasasında tutunma ihtimali daha da zayıflamaktadır. Benzer şekilde, büyükşehirlerde ortalama kira bedellerinin son yıllarda hızla artması, koruma altından ayrılan gençler için barınma krizini derinleştirmektedir. Bu durum, yalnızca bireysel bir refah sorunu değil; aynı zamanda yoksulluk, sosyal dışlanma ve suçla sürüklenme risklerini artıran kamusal bir mesele haline gelmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun Ağustos 2025'te yayımladığı 2024 yılı verilerine göre güvenlik birimlerine getirilen çocukların karıştığı olay sayısı 612.651'e ulaşmış; suça sürüklenen çocuk sayısı ise bir önceki yıla göre yüzde 13,3 artarak 202.785 olmuştur. Bu çocuklar arasında devlet koruması altında olanların payının sistematik olarak izlenmiyor olması, politika yapımının üzerine inşa edilmesi gereken temel veri altyapısındaki boşluğu açıkça ortaya koymaktadır.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı verileri, 1988'den 2021'e dek 55.862 gencin kamu kurumlarında istihdam edildiğini, 81 ilde Bakım Sonrası İzleme ve Rehberlik Birimlerinin kurulduğunu ve yılda üç kez atama yapılmasına geçildiğini ortaya koymaktadır. Bu adımlar, sistemin tarihsel birikimini yansıtmakla birlikte, söz konusu desteklerden fiilen kimlerin yararlandığı ve en kırılma profilindeki gençlere ulaşıp ulaşılmadığı sorusu yanıtsız kalmaktadır.

Nisan 2026'da kabul edilen düzenleme; başvuru süresinin uzatılması, özel sektör prim desteği ve merkezi sınava geçiş gibi teknik iyileştirmeler içermektedir. Ancak bazı dezavantajlar da içermektedir; istihdam hakkı için öngörülen beş yıllık bakım süresi şartı, sisteme geç dahil olan gençleri dışlamakta; 90 günlük izinsiz ayrılma kuralı ise travma kökenli kaçma davranışını daha da çok gencin aleyhine çevirmektedir. 30 yaş üst sınırı da mevcut yükümlülükleri nedeniyle bu sınırı aşmış olan gençleri kapsam dışında bırakmaktadır. Sahada çalışan sivil toplum kuruluşları bu sorunları raporlarıyla belgelemiş; teklif hazırlanırken kendi görüşlerinin alınmadığını kamuoyuyla paylaşmıştır.

Bakım Sonrası İzleme ve Rehberlik Birimlerinin 81 ilde kurulmuş olmasına karşın personel kapasitesinin yetersizliği, bu alanda çalışan uzmanlar ve sivil toplum kuruluşları tarafından ısrarla dile getirilmektedir. Mesleki uzmanlaşma temelinde görev tanımlarının açık biçimde belirlenmemiş olması ve bireyselleştirilmiş geçiş planlamasının sistematik uygulamaya konulmaması, bu birimlerin etkinliğini sınırlayan yapısal sorunlar olarak öne çıkmaktadır. Öte yandan üniversite eğitime devam edemeyen; istihdam dışı, eğitim dışı ve mesleki eğitim dışı kalan gençlerin — tam da sistematik olarak en dezavantajlı konumda olanların — en az desteklenen grup olmaya devam ettiği görülmektedir.

Bu çerçevede; Türkiye’de devlet korumasından ayrılan gençlere yönelik mevcut politikaların etkinliğinin, erişilebilirliğinin ve sürdürülebilirliğinin bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerekmektedir. Başta destek süresinin uzatılması, barınma modellerinin güçlendirilmesi, istihdam olanaklarının çeşitlendirilmesi ve uzun dönemli izleme ve destek (mentor, rol model vb) mekanizmalarının kurulması olmak üzere yapısal reform ihtiyacını açıkça ortadadır.

Anayasa'nın 61. maddesi ile devlete, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alma yükümlülüğü verilmekte; BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 20. maddesi devlet himayesindeki çocuklar için özel destek güvencesi öngörmekte; AİHM içtihadı ise devletin bakım yükümlülüğünü üstlendiği bireylere karşı artırılmış pozitif sorumluluğunu teyit etmektedir. Bu hukuki çerçeve, 18 yaş sonrasını düzenleyen politikaların bir tercih değil, bir yükümlülük meselesi olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu çerçevede; kurumdan ayrılan gençlerle ilgili mevcut kamu politikalarının etki analizinin yapılması; barınma, eğitim, istihdam, sosyal uyum ve yargı alanlarındaki sonuçlarının veriye dayalı biçimde izlenmesi, mevcut desteklere erişimi kısıtlayan pratik engellerin tespit edilmesi, sistemin en kırılgan grupları dışarıda bırakan yapısal sorunlarının giderilmesi, sivil toplum ile devlet arasındaki koordinasyonun güçlendirilmesi, ulusal ve uluslararası iyi uygulamaların değerlendirilmesi ve gerekli yasal/idari düzenlemelerin belirlenmesi, Türkiye'ye özgü bir geçiş dönemi politika modelinin geliştirilmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci, TBMM İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulması zorunlu hale gelmiştir.